

16. 4. 2015

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Práva zakladatele nadace a (ne)možnost jejich přechodu na dědice

Nadace v českém právu je právnickou osobou soukromého práva, která je tvořena účelovým soustředěním majetku. Zakladatel nadace je osobou se zvláštním oprávněním ve vztahu k nadaci. Zakladatel bez dalšího nemá vliv na každodenní provoz nadace, určuje však její směřování a je oprávněn ke změně jejích statutárních dokumentů. Jak je to s přechodem těchto oprávnění na případné dědice zakladatele?

Nadace v českém právu

Nadace je právnickou osobou soukromého práva, která je tvořena účelovým soustředěním majetku. Zakladatel zakládá nadaci k trvalé službě společensky nebo hospodářsky užitečnému účelu. Právní úprava nadací se do 31. 12. 2013 nacházela v zákoně o nadacích a nadačních fondech[1], odkud se přesunula do občanského zákoníku (NOZ). Úprava nedoznala přelomových změn, došlo však k oddělení úpravy nadačního fondu jako struktury nikoliv trvalého charakteru, která na rozdíl od nadace nemusí splňovat předpoklad trvalé výnosnosti zachování minimální hodnoty majetku.

Nadace vzniklé dle dřívější úpravy se od 1. 1. 2014 považují za nadace vzniklé dle občanského zákoníku s tím, že zakladatel nadace může zakladatelské právní jednání do dvou let přizpůsobit nové úpravě svým rozhodnutím. Pokud zakladatel již zemřel či zanikl, rozhodne na návrh nadace soud[2].

Účel nadace může být veřejně prospěšný[3], spočívá-li v podpoře obecného blaha nebo dobročinný, spočívá-li v podpoře určitého okruhu osob. Nadace nesmí být založena čistě za účelem výdělků, stejně tak nesmí podporovat politické strany.

Oprávnění zakladatele

Nadace je založena jedním či více **zakladateli**[4] (dle dřívější úpravy **zřizovateli**) a jejími orgány jsou nejméně tříčlenná správní rada a dozorčí rada, která je povinně zřizována u nadací s nadačním kapitálem přesahujícím 5 mil. Kč.

Zakladatel pořizuje zakládací listinu ve formě veřejné listiny nebo závěti. Společně s nadační listinou může zakladatel vydat statut nadace, pokud tak neučiní, vydá jej správní rada do jednoho měsíce po vzniku nadace.

Zakladatel se na běžném provozu nadace nepodílí, zákon mu však přiznává oprávnění **měnit zakládací listinu** a tím i měnit základní poměry nadace[5]:

- **Zakladatel je oprávněn zakládací listinu měnit** v rozsahu a způsobem, **který zakladatel v nadační listině výslovně vyhradil pro sebe nebo některému z orgánů** nadace.
- I pokud si zakladatel takové oprávnění nevyhradil, může zakladatel zakládací listinu změnit, **pokud se po vzniku nadace změni okolnosti natolik, že vyvolají v zájmu nadace rozumnou potřebu změny** jejích vnitřních poměrů, **k tomu je třeba souhlasu správní rady**. Změna nabývá účinnosti tři měsíce po jejím zveřejnění. V této lhůtě se může třetí osoba, jejíchž práv by se tato změna dotkla, navrhnout vyslovení její neplatnosti soudu a soud může rozhodnout o pozastavení platnosti změny do doby rozhodnutí o tomto návrhu. Změna se nemůže týkat ustanovení, o kterých je v zakládací listině určeno, že jsou neměnná.
- Je-li předmětem změny samotný **účel nadace, může jej zakladatel měnit, pokud si to vymínil v zakládací listině**. V jiném případě může účel změnit soud na návrh správní a dozorčí rady, toto však nelze přes odpor zakladatele nebo jím označené osoby v zakládací listině. Je-li účel nadace nedosažitelný z příčin předem neznámých, může jej soud změnit na návrh osoby, která má na tom zájem. Nelze však změnit účel, je-li v zakládací listině výslovně určeno, že je neměnný[6].

Tato možnost značně zvyšuje flexibilitu oproti dříve platné úpravě zákona o nadacích, ve které je nadační listina po založení nadace nezměnitelná.

Smrt zakladatele - fyzické osoby

Uvažujme však případ, kdy jediným zakladatelem nadace je fyzická osoba, která po založení nadace zemře. Nabízí se otázka, zda mohou být oprávnění zakladatele, plynoucí ze zákona, předmětem dědictví a zda se mohou dědici zakladatele tato oprávnění dále vykonávat, příp. za jakých podmínek. K vyřešení této otázky je třeba zodpovědět, zda jsou oprávnění zakladatele nadace právy majetkového charakteru a či právy charakteru osobního, zanikajícími smrtí zakladatele.

Odpověď na nastíněnou otázku nám **poskytuje** do jisté míry sám občanský zákoník, který nově výslovně **počítá i s možností, že zakladatel tu již není**[7]. V takovém případě **umožňuje zákon změnit zakládací listinu se souhlasem správní rady rozhodnutím soudu**. Soud musí **maximálně šetřit úmysl zakladatele** zřejmý z nadační listiny a splnit podmínky, které zakladatel pro takový případ v nadační listině případně určil a **nesmí změnit ustanovení, o kterých zakladatel stanovil, že jsou neměnná**.

Je-li předmětem změny **účel nadace a zakladatel již není**, lze účel nadace změnit jen se souhlasem jím označené osoby v zakládací listině. Pokud ani taková osoba není, rozhodne soud, přičemž vezme v úvahu přání zakladatele.

Zákon tedy výslovně počítá se situací, kdy zakladatel již není a pro tuto situaci má speciální úpravu. Autoři se tedy přiklání k názoru, že oprávnění zakladatele jsou osobního charakteru a nemohou v dědickém řízení přejít na dědice zakladatele.

Možnosti pro zachování vlivu dědiců zakladatele nebo důvěryhodných osob na chod nadace

Situace, kdy si zakladatel přeje, aby byl po jeho smrti zachován vliv jeho dědiců (nebo jiných důvěryhodných osob) na chod jím založené nadace, bude zajisté poměrně častá. Jaké možnosti takovému zakladateli právo nabízí?

- První možnost představuje **vyhrazení možnosti měnit nadační listinu orgánu nadace, do kterého zakladatel ustanoví zamýšlené osoby**. Vzhledem k tomu, že správní rada nadace si své členy volí sama (není-li určeno jinak), lze předpokládat, že tyto funkce budou i dlouhodobě zastávány osobami, které mají důvěru zakladatele.
- Dalším řešením se jeví **svěření možnosti jmenovat členy správní rady nebo dozorčí rady určené osobě**. Tato osoba může být **kdokoliv** - osoba určená zakladatelem, **ale i nástupce zakladatele (tj. i dědic)** či určená osoba právnická, veřejnoprávní korporace, dozorčí rada, apod. Pokud si dědicové zakladatele zachovají kontrolu nad orgány nadace, mohou jejich prostřednictvím i měnit zakládací listinu.
- Pokud chce zakladatel osobám jemu blízkým zachovat pouze základní dohled nad směřováním a dobrou pověstí nadace, **může tyto osoby v zakládací listině jmenovat jako osoby, jejichž souhlas je nezbytný pro změnu účelu nadace**. Účel je klíčovou kategorií, která stanoví možnosti využití nadaci poskytnutých prostředků a vytyčí i portfolio možných dárců. Neuvážená změna účelu nadace může mít pro dárcе bezpochyby i značně odrazující účinek a může pověst nadace nenávratně poškodit.
- **Zakladatel, který ve svém okolí nemá osobu, které by důvěřoval, může v zakládací listině stanovit podmínky pro soud, který bude o případných změnách zakládací listiny rozhodovat**. Těmito podmínkami se pak soud musí řídit při případné změně zakládací listiny.
- **Dále je zde možnost označení některých ustanovení, či celé zakládací listiny, za nezměnitelnou**. Taková ustanovení pak nelze měnit ani se svolením soudu.

Mgr. Lukáš Malý,
advokátní koncipient

[TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Trojanova 12
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 918 490
Fax: +420 224 920 468
e-mail: ak@iustitia.cz

---

[1] č. [227/1997](#) Sb.

[2] § 3049 NOZ

[3] § 146 NOZ - Veřejně prospěšná je právnická osoba, jejímž posláním je přispívat v souladu se zakladatelským právním jednáním vlastní činností k dosahování obecného blaha, pokud na rozhodování právnické osoby mají podstatný vliv jen bezúhonné osoby, pokud nabytla majetek z

poctivých zdrojů a pokud hospodárně využívá své jmění k veřejně prospěšnému účelu.

[4] Zakladatelé musí při výkonu svých práv jednat jednomyslně. Nedojde-li k dohodě, rozhodne na návrh soud.

[5] §317 a násl. NOZ

[6] § 321 a násl. NOZ

[7] § 319 odst. 1, § 323 NOZ

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)